Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Lausunto

15.11.2022

VN/17/2022
VN/17/2022-TEM-149

Talousvaliokunta
Eduskunta

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain muuttamisesta, HE115/2022vp.

Yhteenveto esityksestä

Eduskunnalle on 25.8.2022 annettu hallituksen esitys, jossa esitetään muutettavaksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (jäljempänä hankintalaki), vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (jäljempänä erityisalojen hankintalaki) sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamista.

Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin ehdotettavilla muutoksilla huomioidaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman hankintalakiin liittyvät tavoitteet. Muutoksilla parannetaan ympäristöominaisuuksien huomioimista hankinnoissa, edistetään julkisten hankintojen vastuullisuutta ja korostetaan laadun merkitystä tarjouksen valintaperusteena.

Hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin esitettävillä muutoksilla edistetään myös hankintojen kaksikielisyyttä ja huomioidaan Euroopan unionin lainsäädännön hankintojen ilmoittamista koskevat muutokset. Tähän liittyen annetaan valtionvarainministeriölle valtuus säätää tarkemmin eräistä hankintamenettelyyn liittyvistä seikoista. Ehdotuksessa esitetään muutettavaksi myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston hankintavalvontaa koskevaa määräaikaa.

Esitys on laadittu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Valmistelua on tehty yhteistyössä eri viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Valmistelun yhteydessä on järjestetty lausuntokierros sekä kaksi kuulemistilaisuutta.

Keskeiset muutosesitykset yksityiskohtaisemmin

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteita, joilla parannetaan julkisten hankintojen laatua, tehostetaan ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien huomioimista hankinnoissa sekä edistetään kaksikielisten hankintojen ilmoittamista.

Ympäristönäkökohtien huomioimista koskeva tavoite

Ympäristötavoitteiden toteuttamiseksi esityksessä ehdotetaan muutettavan hankintalain tavoitteita koskevaa 2 §:ää siten, että muutoksella korostetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävien hankintojen lisäksi ympäristölle ystävällisten hankintojen toteuttamista.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö				
PL 32 00023 Valtioneuvosto	Aleksanterinkatu 4 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 2160 +358 9 1606 2160	kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

Lisäksi esityksessä esitetään lisättävän hankintalain 80 § 2 momenttiin eräät rikoslain 48 luvun mukaiset törkeät ympäristörikokset ehdokkaiden tai tarjoajien pakollisiksi poissulkemisperusteiksi.

Hankintojen vastuullisuus

Pakollisiin poissulkemisperusteisiin esitettävän muutoksen lisäksi esityksessä selkiytetään voimassa olevan hankintalain tulkinnanvaraisuutta alihankkijoiden poissulkemisen osalta. Hankintalain 78 §:n alihankkijoiden poissulkemista koskevaa pykälää esitetään muutettavan siten, että hankintayksikkö voi soveltaa alihankkijoiden poissulkemiseen samoja 80 §:n säännöksiä mitä tarjoajaankin. Esitettävät muutokset tukevat myös ympäristörikosten ja harmaan talouden torjuntaa.

Esityksessä esitetään, että Kilpailu- ja kuluttajaviraston hankinnan valvontaan liittyvää 141 §:n 2 momentin mukaista määräaikaa pidennetään kuudesta 12 kuukauteen. Muutoksella tehostetaan hankintojen valvontaa.

Hankintojen laatu

Ehdotuksessa esitetään toteutettavaksi pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa olevia kirjauksia laadun huomioimisesta hankintamenettelyssä. Hankintalain 93 § 1 momenttia, 106 § ja 122 § 1 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että niissä korostetaan aiempaa enemmän laadun merkitystä. Tämän lisäksi hankintayksikölle asetetaan hankintapäätöstä koskevassa 123 §:ssä velvollisuus perustella hankintapäätöksessään se, miten hankintayksikkö on ottanut laadun huomioon kulloisessakin hankintamenettelyssä. Hankintalain muutoksenhaun kohdetta ja sen rajoituksia koskevaa 146 §:ää esitetään täydennettävän siten, että laadun perusteluvelvollisuudesta ei ole valitusoikeutta.

Hankintojen ilmoittaminen

Hankintalain ilmoittamista koskevaa 101 § esitetään muutettavaksi siten, että hankintailmoitus voidaan julkaista samanaikaisesti molemmilla kansalliskielillä. Lisäksi mahdollisestaan hankintailmoituksen julkaiseminen samanaikaisesti useammalla eri kielellä esimerkiksi suomeksi ja englanniksi. Muutoksella huomioidaan hallitusohjelman kirjaus hankintojen kaksikielisyyden edistämisestä ja selvennetään hankintalaissa ollutta kansallisten hankintojen ilmoittamista koskevaa tulkinnanvaraisuutta.

Hankintojen ilmoittamista koskevaa 59 §:ää esitetään lisäksi muutettavan siten, että valtiovarainministeriölle annetaan asetuksenantovaltuus hankintojen ilmoittamisessa annettavista tiedoista. Muutoksella huomioidaan Euroopan komission hankintojen ilmoittamista koskevan vakiolomakeuudistuksen jouheva täytäntöönpano.

Laati: Johtava asiantuntija Riikka Hietanen